

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exhortationes|| Ad|| Religiosos

Dirckinck, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1704

Reg. 48.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51834)

REGULA XLVIII.
DE OPERIBUS POENOSIS.

EXHORTATIO
IN EANDEM,

In operibus Poenitentiae discretionem, & modum adhibendum
esse ostendit.

T H E M A.

Castigo corpus meum & in servitutem redigo. 1. Corinth. 9. 21.

V E L

Corporis castigatio immoderata esse non debet. Reg. 48.

Inter alia ani-
gmata, parabo-
las, proverbias,
& dicta ingeni-
osa, quae sapien-
tissimus Regum
Salomon protu-
lit, celebratur
& illud, quod Proverb. c. 30. 21. legi-
mus: *Per tria movetur terra: & quar-
tum non potest sustinere. Per servum,
cuius regnaverit; per stultum, cum satu-
ratus fuerit cibo; per odiosam mulie-
rem, cum in matrimonio fuerit assump-
ta; & per ancillam, cum fuerit haeres
Dominae suae.* Haec sunt tria illa, per
quae movetur terra; id est, ut septua-
ginta Interpretes exponunt; Respu-
blica aut domus commovetur, fremit,
tremet, indignatur & conturbatur, si
nimirum servus imperet Domino, stul-
tus sapienti, uxor viro, ancilla domi-
na, & si haec (ut vertunt septuaginta)
dominam domo expellat, & thorum
thronumque conscendat: hoc quar-
tum, ob indignitatem nimiam, terra
sustinere nequit. Famulo enim debet-
ur, ad labores sustinendos, sufficientis
cibi, potusque provisio, non delicata
tractatio: *Qui enim delicate nutrit ser-
vum suum, sentiet eum contumacem.*
Proverb. 29. Stulto concedenda sim-
plex & parca alimonia; non cibi, vi-
nique calidioris copia, ne oleum flam-
mae addatur & furere occipiat. Uxori
honor debetur & amor, non regimen
& im-

& imperium. Ancilla competit sustentatio, nequaquam verò dominatio. In sensu myltico

1. Famulus animæ est, carnalis appetitus, cui concedenda est sustentatio congrua; non verò permittenda in rationem, domini gubernacula. *Appetitus lege natura rationi subiectus est*, ait Ambrosius. 2. Corpus nostrum, instar stulti est, cui si nimium tribueris, illudque abundè saturaveris, quid nisi ejus petulantiam & furorem auxeris. *Saturitatis germana proles est, petulantia*, ait Philo L. de agric. 3. Caro nostra, est quasi conjux, spiritus est maritus. *In nobis*, ait idem Philo de opific. *quasi vir est mens, sensus quasi femina; cui non plus, quàm decet, concedendum est.* Si spiritus nobilissimus carnem vilem, ad æqualitatem admiserit, aut dominari siverit, quæ pax sperari poterit? 4. Ancilla est sensualitas & cupiditas; ratio domina; jam verò, si, ut vertunt septuaginta, famula dominam domo ejecerit, quodnam malum huic conferri poterit? *Va nobis* ait B. Isaias Abbas serm. 29. *Quia princeps anima pars carni, qua ancilla est, servit; & pars deterior, imperat præstantiori.*

Quemadmodum igitur non est permittendum, servo, stulto, mulieri & ancilla regimen & dominium; ita non est inferendum exitium: servum & ancillam, stultum & uxorem corripere licet ac corrigere; non perimere & necare; idem observandum est in castigatione corporis, carnis, appetitûs & sensualitatis. Quem igitur secundum prudentiæ ac discretionis regulas, in

vigiliis, jejniis, aliisque voluntariis corporis pœnis: modum servare oporteat, præfens exhortatio declarabit.

I. Ordiamur à vigiliis, quas primo loco S. Fundator in Regula commemorat. Laudabile omnino est vigiliare: ad quod vel ipse Redemptor nos excitat: *Vigilate, quia nescitis, quâ hora Dominus vester venturus est.* Matth. c. 24. Hortatur quoque Apostolorum Princeps I. Petri 5. *Fratres sobrii estote & vigilate.* Neque minus in laudes vigiliarum excurrant SS. Patres; instar omnium sit S. Chrysostomus serm. 23. asserens: *Vigilias ad omnia esse salutares, nemo ignorat: plus vigilare, plus vivere est: nam quid mortis formidamus, quàm dormientis aspectus? Rex per vigilias præcavet insidias: miles noster nos impetus, cantâ pernoctatione propellit: nauta vigilando in certas vias intrat: pastor adjungit noctis diem, ne qua lupis grassandi in grege præbeat occasio: viator solers per auræ noctuæ, astus Solis prævenit.* Laude igitur & utilitate non caret vigiliis insillere. Neque id sapientes Ethnicos fessille: nam Cato de re rustica c. 5, hujusmodi legem villico sancit: *Primus cubitum surgat; postremus cubitum eat.* Honorius quoque illustre Vatum præcoram fidus Iliade 8. canit; eosque, qui à consiliis sunt, instruit: *Non decet tota nocte dormire virum consiliarium, cui populi commissi sunt, & tanta curanda sunt.* Vigilandum igitur est Superioribus, vigilandum subditis, vigilandum omnibus: bonum etenim est vigilare. At quando & quamdiu? vigilandum est, cum id necessitas postulat.

Vigilandum

Vigilandum est, cum id, apud infirmos, charitas requirit. Vigilandum & surgendum est, cum id, matutino tempore, obedientia exigit: sed excessus tamen, hac in parte, evitandus est: omnium vertitur in vitium, communis fert parcemia. Est tempus dormiendi, & tempus vigiliandi; utrumque verò ad amulsum obedientiæ: eapropter S. Ignatius monet: *Ut corporis castigatio in vigiliis, non sit immoderata, nec indiscreta.* Diabolus enim tanquam leo rugiens, diu noctuque circuit, quærens quem devoret; & nimiam vel laxitate, vel severitate destruat: dum enim quecipiam reperit, à pœnis voluntatis abhorrentem, horrorem augere nititur: si ex adverso, ad eas cernat ferentem, ad alterum extremum inflectere conatur, ut vigiliis, pœnisque indifferetis, vires plus æquò atterat, & sanitatem penitus pessundet.

Atque ut incautis, Tyronibus præcipue, fucum faciat, in Angelum lucis se transfiguratur; & vigiliis nimias persuadere tentat, Christi in oratione pernodantis exemplo, Matth. 14. At subest fallacia, & impostura: nihil enim Christus Dominus noster, obedientiæ sanctæ contrarium geri desiderat. Hoc stratagemate quidam Societatis nostræ Novitius in fraudem inductus fuit, dum Sathanas, sub Angeli boni schemate, luce ingenti coruscus, eidem apparuit, jubens eum è strato surgere, quæque ad calamum dictaret, excipere. Unde juvenis ille, in superbiam elatus, alios præ se despexit. Verùm schedulis, quas dictante Cacodæmone exararat, repertis rem totam tyronum

Magistro detegere coactus est; jussuq; in faciem Angeli talis sputa jacere, quo factò, ab hujusmodi apparitionibus liber extitit; & dormiendo obedivit. Alius è nostra Rheni inferioris Provincia Sacerdos, quem novimus, Ecclesiastes insignis, neque minus fervore spiritus, quàm eruditione præstans, eò fervoris se abripi sivit, ut omni noctis horâ evigilare, & in actum amoris Divini & laudis erumpere studuerit; ac nimiam vigiliam, in mentis delirium incidit. Rectè igitur monet S. Ignatius, ut corporis castigatio, in vigiliis, immoderata non sit, ne corpori æquè ac spiritui nocumentum adferat.

II. Altera corporis domandi, castitatisque ratio, quæ excessus committi amat, est abstinentia & jejunium. Quæ tum in Divinis codicibus, tum Patrum sanctorum voluminibus, magnis, multisq; præconiis celebrantur.

Bona est oratio cum jejunio, aiebat Tobias Raphael. Sanctificate jejunium, clamat Propheta Joel. De quo S. Hieronymus ad Demetriadem, scribit: *Jejunium non solum est perfecta virtus; sed & ceterarum virtutum fundamentum, & sanctificatio, & pudicitia, atque prudentia; sine qua nemo videbit Deum.* Nec dissentit S. Ambrosius serm. de Quadrag. *Fames, inquit, amica est virginitati; inimica lasciviam: sativitas verò prodivit castitatem, nutrit illecebram.* Nec cessant à jejunii laudibus alii Doctores sancti: S. Chrysostomus hitce illud verbis deprædicat: *Jejunium est alimentum animæ.* S. Basilius; *Jejunium est similitudo hominum cum Angelis.* S. Augustinus: *Jejunium purgat mentem*

II.
In jejunio

Kkkk

mentem, subleuat sensum, carnem spiritui subijcit, cor contritum facit & humiliatum, concupiscentia maculas dispergit. S. Athanasius denique ait: *Jejunium morbos sanat, distillationes exsiccat, demones fugat.* Atque ut verbo complectamur omnia, jejunium & abstinentia, nullis encomiis sat queunt deprecari: quæ dum necessitas postulat, utilitas suadet, Ecclesia præcipit, aut obedientia injungit, libenti, promptoque animo suscipienda sunt; ob ingentia, quæ, ut meminimus, pariunt emolumenta.

Verùm enimvero, valet & hoc loci tritum adagium: *Ne quid nimis.* Et, *Est modus in rebus, sunt certi denique fines, quos ultra, citràque nequit consistere rectum.* Iidem sacri Codices, qui jejunium extollunt, simul rationale obsequium nostrum volunt: Iidem sancti Patres, qui jejunium & abstinentiam deprecant, moderationem unà inculcant, excessum castigant. Audiamus primo loco S. Fulgentium Epist. 3. ad Probam hæc scribentem: *Jejunium sic est adhibenda temperies, ut corpus nostrum nec saturitas excitet, nec inedia immoderata debilitet.* Auscultemus deinde S. Gregorium M. L. 19. Moral. *Ex studio arcus distenditur; ut in suo tempore, cum utilitate, tendatur: qui si otium relaxationis non accipit, faciendi virtutem, ipso usu tensionis, perdit.* Et L. 5. Moral. c. 13. *Chorda in cithara si minus tenditur, non sonat; si amplius, rancium sonat.* Simile quid evenit in abstinentia: moxque subjungit: *Per abstinentiam quippe, carnis vitia extinguenda sunt, non caro.*

Denique S. Basilium monentem (L. de Virg.) non prætereamus: *Ne, inquit ille, declines ad dexteram, neque ad sinistram; extrema enim quæcumque, ut quidam sapiens dixit, peritura sunt.* Medium igitur tenendum est; jejuniumque moderatum suadendum & amplectendum.

Sed, hoc loco, fortassis nonnemo, exempla sanctorum perquam rigida & modum excedentia jejunia obfervasse oggeret; & vel ipsius S. Ignatii exemplum, à regula præfate dulcèpanis, objiciet. Verùm, quisquid hæc obmoverit, sciat, Deum sanctos ad hæc nonnunquam excitasse jejunia, ut nobis essent & penitentia specula, & vanæ gloria antidota; dum perperdimus, quàm modicum, illorum comparatione, præsemus: ac proinde dum ista legimus, admiranda potius, quam imitanda esse sciamus. Quis enim non obstupescat rigorem abstinentiæ, ad Ignatio, initio conversionis suæ, adhiberetur? fuit enim jejunium ejus continuum, & quotidianum, si dominicum diem duntaxat exceperis, quo à mensa sacra, modicum oleis cinere conspersi, prandii nomine, sumebat: reliquis verò diebus, cibus omnis fuit frustum panis secundarii, mendiciorum collecti, & aquæ scyphus, idque semel in die. Deinde cibo sapius, triduum aut quatrimum abstinebat, ac vice quadam jejunium à Sabbatho ad Sabbathum protraxit, nè panis quidem micæ, aut aquæ stilla admittit: quæ de causa, præter vires penitus atteritas & prostratas, torquebatur stomachi cruciata perpetuo, linquebatur animo sapius,

ac sensibus destitutus, pro mortuo reputabatur; jacuitque semel, dies aliquot sine pulsu, flatuque, mortuo similibus, vix tandem piorum hominum fomentum & medicamentis suscitatus, & cibo refocillatus, *Tannerus in vita pag. 4.* Quis non censeret Virum sanctum modum excessisse, & moderationis, discretionisque limites transiisse, nisi Dei instinctu, sanctos multa operatos esse constaret? Hujus jejunii rigorem & Patris exemplum, sectari voluit R. P. Petrus Faber, unus è denis S. Ignatii primis Sociis; jamque eum in diem sextum produxerat, etiam usque ad octavum continuaturus, nisi, reintellecta, Deoque per preces consulto, S. Pater, abruptum, ciboque corpus debilitatum, refocillandum mandasset. *Tannerus in vita.* Vifus quoque nonnullis est modum excessisse jejunando S. Carolus Borromæus; unde S. Philippus Nerijs ejus coævus, agrè tulit hunc Virum sanctum, cibo exiguo, & extraordinarijs, inauditisque ferè alijs jejnijs, vitam sibi decantasse, adeò Dei Ecclesiæ, istà tempestare, necessariam.

In paucis hodie dum periculum est tanti rigoris excessus, cumque vetat S. Pater in Regula; quã rationem quoque illius depromit, dum ait: humilissimi jejunia modum excedentia, & sanitari nocumentum asserre, & majora bona impedire solere: quare ne sive per excessum, sive per defectum, deviemus à recto tramite, sequendus est obedientiæ nutus, resque tota conscientiaë arbitris aperienda.

III. Tertium castigationis corpo-

ris genus est, cilicium, flagellum, dura cubatio, aliæque ad corpus domandum adhibita instrumenta: quæ laude digna, & omnibus propè sanctis usitata fuere. Patriarcha Jacob, audiens filium suum JOSEPH occisum, tunicamque conspiciens, scidit vestimenta sua, in signum doloris, & *indutus est cilicio.* Gen. 37. 14. Atque ita primus ipse extitit, qui cilicium induisse legitur: quod postmodum ejus posteris Israëlita, in luctu, imitati sunt. Idem à Juditha & Rege Davide in luctu & poenitentia usurpatum fuisse, sacra pagina testantur. Hac de causa vestis, primorum Christianorum poenitentium, erat cilicium, teste Tertulliano L. de poenit. S. Hilarion, ut refert Hieronymus, aspero cilicio, è palmæ foliis contexto, corpus domabat. S. Simeon Scylites, octoginta annis, in columna per diem & pernox consistens, indutus erat cilicio, auctore Theodoro. Parimodo, alii ascetæ, Monachi & eremi incolæ, poenitentes, se cilicijs armabant, testibus Palladio, Climaco, & Theodoro. S. Martinus Episcopus in cilicio & cinere, spiritum exhalare voluit, asserens, *hand decere Christianum, nisi in cilicio & cinere mori.* Nec his cessere illustres ac tenerræ Virgines & Matronæ, Regina, Duces, Comites, Nobiles: in quibus emicant S. Margaretha Hungariæ Regis filia, S. Hedwigis Ducissa Poloniæ, S. Clara, S. Cæcilia, S. Radegundis Francorum Regina, S. Cunegundis Imperatrix, aliæque sexcentæ.

Alii sancti ac perfectionis cupidi, hostesque amoris proprii, corpus

Kkkk 2 sum,

suum, ad sanguinis profusionem flagellis cecidere; ut tum aliorum Sanctorum, tum nostrorum vitæ conscripra perhibent. S. Ignatius, teste Tannero l. c. sub vitæ melioris exordium, cilicium asperum nunquam corpore deponebat, ferreâ catenâ se incingebat, indies corpus flagellabat, & interdum quinis, ternis interdum vicibus catenulâ terreâ se cædebat. S. Franciscus Borgias è Gandiæ Duce, Societati nostræ adscriptus, operibus pœnosis, rigore tanto, in se defæviebat, ut illi frater Michael Marcus inspector dari debuerit, cui, ne excederet, obediret. *Tannerus pag. 127. R. P. Gaspar Azebedius Societatis nostræ Sacerdos, & flagellis in se animadvertebat, & cilicio hispido utebatur, instar sacci aut vestis usque ad talos protensa, quod à morte in eo repertum, tam hirsutum, terrificumque fuit; ut omnibus intuentibus horrorem moverit, demirantibus, qui homo exsanguis, & jejuniis confectus, tanto rigori sufficere potuerit. Tann. p. 106.*

Charissimi, omnes hujusmodi asperitates, utique Spiritu sancto inspirante, susceptæ à Sanctis, laudem suam merentur; & nobis admiranda potius, quam imitanda proponuntur: nobis enim, tanquam, qui fragiles ac debiles sumus, tenendus est modus, & sequendus obedientiæ nutus, quod excessus evitetur. Consuevit diabolus ejusmodi corporis afflictionibus tentare Tyrones, maximè ferventiores, eosque præcipuè, qui vitam sæcularem in vitiis traduxere, persuadet enim iis, haud posse pro peccatis commissis Deo

fieri satis nisi corporeis castigationibus. Verùm sub specie penitentiæ latet fraus maligna & fascinum Caco-dæmonis, nihil aliud molientis, nisi ut hominis valetudinem pessundet, vires prosterнат, atque ita majus bonum, scilicet emolumentum proximorum sufflaminet. Nascitur inde & hoc incommodum, quod rigore nimio acrius, & aliorum opem, & maiorem sui indulgentiam postulet. Accedit denique error rudium & crassioris ingenii, existimantium interdum, se corporis pœnis voluntariis, peccatorum veniam consecuturos, quæ præ rubore exhomologesi expiare & aperire noluerunt; cujus rei exempla, etiam in Societate, in Laicis coadjutoribus, eritère.

Quare ne limites discretionis erradamus, regulâ præsentè S. Ignatii medium universale, in his omnibus, constituit; obedientiam scilicet Spiritus Directori, aut conscientiæ arbitrio exhibendâ, qui discretionis dono polens, pro regulâ comuni teneri debet.

Quæ cum ita sint, Dilectissimi, opera penitentiæ, à Sanctis passim prædicata & usurpata, in vigiliis, jejuniis, aliisque castigationibus, nos nequam negligamus, aut amore proprio excæcati, oblivioni tradamus. Cavendum tamen nobis est, ne moderationis terminos transiliendo, hac in parte excessum committamus, majusque bonum, pro salute proximi præstandum, impediamus. Servus, & ancilla ne delicate tractandi, ne rebelles, nec perimendi, aut ita debilitandi, ac frangendi, ut labores usitatos obire nequeant.

queant: Docendus est inquit S. Bernardus, Novitius, sic habere corpus suum, sicut agrum sibi commendatum; cui etiam multum volenti, inutilia neganda sunt: utalia vero etiam nolenti ingerenda: sic de corpore suo agere, sicut de non suo; sed ejus a quo pretio magno empti sumus, ut glorificemus eum in corpore nostro. Cui consonat, quod idem Doctor Mellissus ferm. 10. in Psal. Qui habitat, ait: Diligat anima carnem, tanquam datam in adjutorium, & ad a-

terna beatitudinis consortium preparatam: quibus verbis castigationem debitam non prohibet; perfectionem tamen nimiam minimè permittit; quando adjutorem non odisse; sed amare & fovere in iis, quæ contra Deum non sunt, solemus atque debemus. Sequamur itaque obedientiæ ductum, & nec ad dexteram, nec ad sinistram declinabimus, sed medium tenebimus, & discretionis metam feliciter attingemus.

REGULA XLIX.

DE OBEDIENTIA TEMPORE MORBI.

EXHORTATIO
IN EANDEM,

Necessariam in morbis esse obedientiam, probat.

THEMA.

Honora Medicum, propter necessitatem. Eccli. 38. 1.

VEL

Ægritudinis tempore, non solum observare unusquisque obedientiam debet, erga Superiores spirituales; ut ipsius animam regant; sed etiam erga Medicos corporales, & Infirmarios, ut corpus ejus regant. Reg. 49.

Orbus virtutum officina & schola est, teste S. Ambrosio, in hac schola discipulus est, quisquis æger est: quemadmodum ex adverso sanitas non paucis schola-

vitiarum est: quot enim, dum sanitate gaudent, genio suo indulgent, epulantur, debacchantur, pergræcantur; qui si morbo attinerentur, rectè agerent, sobrietatem colerent, nec non temperantiæ leges observarent. In-

Kkkk

firmitas